Vlaams Parlement

vergadering **C50**
zittingsjaar 2019-2020

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding

van 3 december 2019

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Katja Verheyen aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de 'metadata-armoede' en de armoede-indicatoren van Statistiek Vlaanderen
– 514 (2019-2020) 3

VRAAG OM UITLEG van Maurits Vande Reyde aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over het onderzoek naar en de behandeling van dwarslaesie
– 518 (2019-2020) 6

VRAAG OM UITLEG van Katja Verheyen aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de 'metadata-armoede' en de armoede-indicatoren van Statistiek Vlaanderen – 514 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Stefaan Sintobin

De voorzitter: Mevrouw Verheyen heeft het woord.

Katja Verheyen (N-VA): Iedere persoon in armoede is er een te veel, ik denk dat iedereen het daarover eens is. Het armoedebestrijdingsbeleid dat daar komaf mee moet maken, is multidimensionaal en transversaal van aard. Het moet, zoals de beleidsnota van de minister het correct stelt, gestoeld zijn op een structureel en participatief beleid van 'poverty reduction in all policies'. Armoedebestrijding over alle beleidsdomeinen heen dus, waarbij wordt ingezet op zelfredzaamheid en de structurele oorzaken worden aangepakt.

Om de effectiviteit van het armoedebestrijdingsbeleid te meten, is er conform het regeerakkoord en de beleidsnota besloten om een nieuwe nominale armoede-indicator in het leven te roepen, die rekening houdt met alle tegemoetkomingen en sociale voordelen en kosten, zodat men naast het armoederisico ook de feitelijke armoede correct in kaart kan brengen en aanpakken.

Daarnaast staat in het regeerakkoord en de beleidsnota eveneens te lezen dat er op een wetenschappelijke manier in een nieuwe set/verzameling van kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren wordt voorzien, die ons beter in staat stelt om armoede in al zijn aspecten beter te meten, met als uiteindelijke drijfveer om de genomen maatregelen beter te evalueren en hun effecten zowel op Vlaams als op lokaal niveau beter in beeld te brengen.

Minister, wat bedoelt u precies met 'in een nieuwe set van kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren voorzien'? Worden bestaande indicatoren/metadata armoede van Statistiek Vlaanderen verder uitgebreid of aangepast? Zo ja, welke? Ziet u eveneens ruimte voor nieuwe dataverzameling en -analyse op Vlaams en lokaal niveau? Veel van de beschikbare armoedestatistieken/metadata worden op nationaal niveau gerapporteerd. Zult u de mogelijkheid onderzoeken om Statistiek Vlaanderen de opdracht te geven om de Vlaamse en lokale cijfers hieruit te halen en die via de website te rapporteren of beschikbaar te stellen?

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Ik verwijs met deze passage naar de resultaten die ik verwacht van het wetenschappelijk onderzoek dat in opdracht van de voormalige coördinerend minister van Armoedebestrijding recent is opgestart bij de Universiteit Antwerpen. Het onderzoek zoekt naar een Vlaamse indicatorenset om omgevingsfactoren en beleidsbeslissingen inzake armoede te kunnen evalueren.

Vlaanderen beschikt vandaag al over een heel uitgebreide set van indicatoren om armoede te meten en te monitoren. Veel organisaties en instellingen genereren cijfergegevens in verband met armoede. Ik denk dan aan de armoede-indicator, de Vlaamse Armoedemonitor, de gemeente- en stadsmonitor, de kansarmoede-index van Kind en Gezin enzovoort.

Veel indicatoren zijn gebaseerd op de Europese SILC-enquête (Statistics on Income and Living Conditions). Die survey is een enquête naar inkomens en andere levensomstandigheden met als voornaamste doel het opstellen van vergelijkbare indicatoren in het kader van armoede en sociale uitsluiting binnen de Europese Unie. De uitvoering van de Europese survey is bij Europese verordening verplicht voor alle

landen. Het betreft een enquête die wordt afgenomen bij een steekproef van private huishoudens uit het Rijksregister.

Deze en andere indicatoren hebben allemaal hun kwaliteiten en beperkingen. Zo meten de bestaande indicatoren niet alle inkomstenbronnen of worden verschillende definities gehanteerd. Ook in het gezinsbegrip is er niet altijd duidelijkheid. Verder kan de Europese enquête niet worden gebruikt om op lokaal niveau te meten aangezien de steekproeven dan te klein worden om daar uitspraken over te kunnen doen. Dat geldt ook voor bepaalde subgroepen waarbij de statistische foutmarge te groot wordt bevonden.

Ook worden in dit onderzoek bepaalde kwetsbare bevolkingsgroepen zoals personen in collectieve huishoudens of dak- en thuislozen nauwelijks bereikt.

Tot slot wordt ook vaak de subjectiviteit van de aangeleverde gegevens als problematisch beschouwd. De eerste centrale vraag van het onderzoek is dan ook hoe we armoede beter, correcter en fijnmaziger kunnen meten.

Als we dan weten hoe het in Vlaanderen met de armoede gesteld is, willen we ook weten of het gevoerde beleid hier een gunstige impact op heeft. Evaluatie en monitoring van het armoedebeleid zijn echter bijzonder complex omdat het armoedebeleid zo omvattend is en zich uitstrekt over alle beleidsniveaus en -domeinen. Bovendien is de belangrijkste indicator uit het Europees onderzoek een indicator waar de Vlaamse overheid weinig impact op heeft. De hefbomen zijn vooralsnog op het federale niveau te vinden waardoor deze onvoldoende kunnen worden gebruikt om de impact van Vlaamse beleidsmaatregelen inzake armoedebestrijding na te gaan.

De tweede centrale vraag van het onderzoek is dan ook hoe Vlaanderen de impact van zijn beleid op armoedecijfers kan meten. De opdracht bestaat bijgevolg concreet uit het uitvoeren van een beleidsrelevant wetenschappelijk onderzoek naar hoe armoede in meerdere relevante landen wordt gemeten.

De volgende onderzoeksvragen moeten daarbij worden beantwoord: op basis van welke indicatoren wordt armoede in het algemeen en armoede bij gezinnen in het bijzonder met jonge kinderen en in meerdere relevante landen op nationaal, regionaal en lokaal niveau gemeten? Welke indicatoren daarvan worden er vandaag in Vlaanderen gehanteerd? Welke indicatoren worden in vergelijking met de onderzochte landen niet door Vlaanderen gehanteerd? Wat is de mogelijke meerwaarde om die dan toch te hanteren?

Een derde set van onderzoeksvragen gaat over de vraag hoe Vlaanderen de impact van het eigen beleid op het gebied van armoede het best in kaart kan brengen. Een vierde set van vragen gaat over de aanbevelingen die er verder nog kunnen worden geformuleerd omtrent de meting en monitoring van armoede in Vlaanderen.

Het einddoel van dat onderzoek is om te komen tot een set van omgevingsindicatoren om armoede in Vlaanderen te meten en een set van beleidsindicatoren om de impact van het Vlaams beleid op armoede in kaart te kunnen brengen. In januari 2020 zal er op een tussentijds overleg met de onderzoekers ook worden nagegaan of en hoe de onderzoeksopdracht nog rekening kan houden met de specifieke passages uit het regeerakkoord en de beleidsnota die we hier hebben besproken.

Zo is de ontwikkeling van een Vlaamse absolutearmoede-indicator, die rekening houdt met zoveel mogelijke inkomstenbronnen, de sociale correcties en de bijkomende kosten, waarbij we ons meer baseren op de referentiebudgetten, zeker nauw verwant aan dit onderzoek, maar niet helemaal hetzelfde. Bovendien zal naast het bepalen van zo'n indicator ook moeten worden gekeken hoe we die kunnen hanteren om armoede te meten in Vlaanderen, welke data beschikbaar zijn en welke data bijkomend verzameld moeten worden met enquêtes of via andere datastromen.

Worden de bestaande indicatoren van Statistiek Vlaanderen verder uitgebreid of aangepast? Wel, Statistiek Vlaanderen is betrokken bij de stuurgroep van het zonet geschetste onderzoek en zal dus op basis van de resultaten van het onderzoek nagaan of de eigen datasets al dan niet kunnen worden uitgebreid.

Zien we ruimte voor nieuwe dataverzameling en -analyse op Vlaams en lokaal niveau? Ook dit is een aspect dat we maar kunnen bekijken, als het onderzoeksrapport ter beschikking is gesteld. Ik ga daar op dit ogenblik niets over uitsluiten. Ik kan wel aangeven dat ik doordacht te werk zal gaan bij een vraag tot nieuwe dataverzameling. Elke vraag tot registratie van extra gegevens heeft natuurlijk ook een kostprijs en vraagt dus middelen. Wel zal ik, zoals aangegeven in het regeerakkoord, bijkomend werk maken van data en gegevens die ook door de lokale besturen kunnen worden gehanteerd.

U vraagt of we willen onderzoeken om Statistiek Vlaanderen de opdracht te geven de Vlaamse en lokale cijfers eruit te halen en die ter beschikking te stellen. Wel, dit wordt nu al deels toegepast. Alle nationale armoedestatistieken die voldoende informatie bevatten om op een statistisch betrouwbare manier een geografische verdeling te maken over de gemeenschappen en de gewesten, worden nu al door Statistiek Vlaanderen verwerkt naar een Vlaamse statistiek. Die verwerking is daarbij in veruit de meeste gevallen mogelijk voor Vlaanderen. In een beperkt aantal gevallen zijn die cijfers tot op het niveau van de gemeente of de stad beschikbaar. De beperking van de steekproef vermeldde ik al bij het begin. Ze moeten natuurlijk statistisch significant kunnen zijn. Als er te weinig zijn, heeft dat weinig relevantie.

Statistiek Vlaanderen publiceert slechts een beperkte selectie van de statistieken automatisch en autonoom op de website. Die selectie komt tot stand op basis van een brede consultatie van stakeholders, die dus bewust beperkt worden gehouden, en is gericht op de geïnteresseerde burger. Daarnaast levert Statistiek Vlaanderen gerichte, meer diepgaande en meer uitgebreide beleidsrelevante statistieken op vraag van de leden van de Vlaamse Regering ter ondersteuning van het Vlaams beleid. Die cijfers zijn terug te vinden in de omgevingsanalyse of evaluaties bij Vlaamse beleidsteksten.

Katja Verheyen (N-VA): Minister, u hebt het over het onderzoek van de Universiteit Antwerpen. Er is een tussentijdse evaluatie in 2020, maar wanneer loopt dat onderzoek precies af? Zal het parlement die resultaten krijgen?

Mijn tweede vraag is hier al meermaals aan bod gekomen. Met welke armoedeexperten of kenniscentra zult u effectief samenzitten?

De voorzitter: Mevrouw De Martelaer heeft het woord.

Ann De Martelaer (Groen): Minister, Vlaanderen heeft al heel wat indicatoren om armoede te meten, maar het komt erop aan om een goed beleid te voeren met die indicatoren.

Worden mensen in armoede of verenigingen ook betrokken bij dit wetenschappelijk onderzoek? Zullen zij ook nadien worden betrokken, bij de uitwerking van mogelijke instrumenten?

Hebt u de bedoeling om die indicator ook aan lokale OCMW's te geven, zodat zij betere instrumenten hebben? Nu gebruiken ze de REMI-webapplicatie (referentiebudgetten voor een menswaardig inkomen) al. Is het uw bedoeling met uw nieuwe Vlaamse indicator een webapplicatie te maken en die dan ten dienste te stellen van de OCMW's?

Minister Wouter Beke: Ik weet niet precies wanneer het onderzoek afloopt. We vragen het op. Zoals gezegd, heeft mijn voorganger, bevoegd voor de armoedebestrijding, die onderzoeken besteld. We zullen dat laten weten.

Of we de OCMW's op de hoogte zullen stellen van die informatie, zal mee afhangen van de resultaten van dat onderzoek. Maar ik heb al gezegd dat, als we die gegevens hebben en ze op een statistisch significante manier iets kunnen zeggen over lokale besturen, provinciale besturen of Vlaanderen, we die uiteraard mee ter beschikking zullen stellen. Zo hoort dat. We zullen eerst het onderzoek afwachten en bekijken welke beleidsaanbevelingen daaruit voortkomen. En dan kunnen we bekijken hoe we daarmee verder in overleg kunnen gaan met armoedeorganisaties.

Katja Verheyen (N-VA): Iedere persoon in armoede of iedere persoon die kans heeft op armoede, verdient het beste beleid om opnieuw positief naar de toekomst te kunnen kijken. Om dat beleid, zowel op Vlaams als op lokaal niveau te evalueren, zijn er heel goede en betrouwbare data en cijfers nodig.

Minister Wouter Beke: We hebben ondertussen het bericht gekregen dat de definitieve oplevering van het rapport voor maart 2021 zou zijn.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Maurits Vande Reyde aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over het onderzoek naar en de behandeling van dwarslaesie – 518 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Stefaan Sintobin

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Minister, ik heb het u vorige week ook al gezegd: u hebt een extra bevoegdheid. Er zijn namelijk negen ministers van Onderzoek en Ontwikkeling in Vlaanderen. Onderzoek en ontwikkeling is iets wat over alle domeinen heen werkt; Welzijn is bij uitstek een domein waarin onderzoek en ontwikkeling een antwoord kan bieden op de vele zorgnoden die zich stellen.

Het programma dat we daarrond sinds een aantal jaar in Vlaanderen hebben, heet Flanders' Care. Het is een programma dat erop gericht is om onderzoek, ontwikkeling en ondernemerschap in de zorg af te stemmen op de zorgnoden die er zijn en ervoor te zorgen dat de middelen gaan naar de projecten die daarvoor het meeste output bieden.

Minister, ik heb een vraag over hoe u de evolutie van Flanders' Care in de toekomst ziet. Ik heb dat opgehangen aan het domein van onderzoek naar dwarslaesie, deels omdat ik dat persoonlijk goed ken en in dat verband de afgelopen jaren veel zaken heb bezocht. Ik merkte dat er enerzijds veel potentieel zit in dat onderzoek. Er zijn daarin een aantal doorbraken op til. Anderzijds merkte ik, zeker in Vlaanderen, dat de middelen daarvoor heel versnipperd waren. Als ik bij projecten op het terrein kwam, hoorde ik dat men bijvoorbeeld graag meer proefpersonen zou aanwerven, maar dat de nodige steun daarvoor ontbrak. En als ik dan vroeg welke programma's ze hadden onderzocht, kwam Flanders' Care daarbij bijna nooit ter sprake. Dat is misschien ook helemaal niet de bedoeling, maar ik merkte wel dat er op dat domein heel wat versnippering is.

Ik heb dat gebruikt als kapstok om mij af te vragen of we ons voor het geheel van onderzoek en ontwikkeling in de zorg niet moeten concentreren op meer speerpunten. Als ik de website van Flanders' Care bekijk, zie ik een grote mission statement, en heel veel domeinen waarop ze actief willen zijn of die ze mee willen ondersteunen of coördineren. Ik vraag me dan af of we onderzoek en ontwikkeling in de zorg nog beter kunnen begeleiden in de toekomst door de middelen te concentreren op een aantal concrete uitdagingen, en de middelen die per definitie beperkt zijn daarnaar toe te leiden?

Minister, welke initiatieven zijn er inzake dat onderzoek en de behandeling van dwarslaesie? Hoe kunnen die verder worden gestimuleerd? Hoe ziet u de rol van Flanders' Care binnen Welzijn om onderzoek en ontwikkeling in de zorg en de toekomst verder te stimuleren?

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Minister Hilde Crevits is bevoegd voor het wetenschappelijk onderzoek. Ik vernam van haar dat er in het verleden drie projecten zijn gesteund door het Vlaams Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO), voorheen het Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie (IWT) en het Agentschap Ondernemen. Die drie projecten zijn gestart in 2013 en er werden geen recentere projecten ondersteund.

Deze drie recente projecten waren nog actief in de laatste vijf jaar. Ik som ze even op. Er was een project in partnerschap met de UGent en de VUB voor 711.000 euro, een project met UHasselt voor ongeveer 100.000 euro en een laatste project voor 100.000 euro. Die laatste twee zijn doctoraatsbeurzen.

Het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen (FWO) financiert fundamenteel en strategisch onderzoek in alle domeinen en disciplines op basis van een bottom-up approach. Dit gebeurt aan de hand van financiering van projecten en mandaten waarbij de selectie gebeurt op basis van excellentie. In het onderzoek en de behandeling van dwarslaesies werden de laatste vijf jaar een aantal projecten en mandaten gefinancierd voor een totaal van 1,3 miljoen euro: drie projecten voor 920.000 euro, en vijf mandaten – predoc fundamenteel en strategisch postdocs – voor een totaal van 390.000 euro.

Of onderzoek verder zal worden gestimuleerd, hangt mede af van de resultaten van die onderzoeken. Ze worden momenteel geëvalueerd. In functie daarvan kunnen er nieuwe initiatieven door de onderzoekers worden genomen.

Flanders' Care is het programma van de Vlaamse overheid dat inzet op innoveren en ondernemen in de zorg. Zoals de missie zegt: op aantoonbare wijze en door innovatie het aanbod van kwaliteitsvolle zorg verbeteren en verantwoord ondernemerschap in de zorgeconomie stimuleren. In het regeerakkoord staat er op bladzijde 116 een hele passage over, maar die kent u ook, want we hebben ze samen geschreven.

Momenteel ben ik met minister Hilde Crevits en met de bevoegde administraties in overleg. We hebben vorige week maandag een eerste overleg gehad om het actieplan Flanders' Care 4.0 concreet gestalte te geven.

Laten we geen misverstand laten bestaan over Flanders' Care. Dat is een facilitator om transversale samenwerking te bevorderen bij de administraties en op het terrein tussen de zorgsector en de industrie. Op die wijze zorgt Flanders' Care mee voor innovatieve oplossingen bij diverse aandoeningen. Flanders' Care zelf doet geen onderzoek naar nieuwe behandelingen. Daar zijn ook geen middelen of budgetten voor gepland. Die zitten bij de anderen.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Minister, bedankt voor uw antwoord.

De voorzitter: Mevrouw Sleurs heeft het woord.

Elke Sleurs (N-VA): Minister, ik wil even inpikken op Flanders' Care, maar ik zal dit ook met minister Crevits bespreken. Hebt u al een idee van een timing die u samen met minister Crevits zult opstellen?

Minister Wouter Beke: Er is nog geen verdere timing. We hebben een eerste kennismakingsgesprek gehad met de betrokken administraties om dat op te starten.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.